

Warszawa, dnia 23 lutego 2022 r.

Informacja o wynikach kontroli
na temat: Zapewnienie bezpieczeństwa granicy państwowej oraz terytorium RP zrealizowanej
w Placówce Straży Granicznej w Grzechotkach

- I. Podstawa prawna**
Czynności kontrolne zostały przeprowadzone na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. *o kontroli w administracji rządowej*¹.
- II. Tryb kontroli**
Kontrola została przeprowadzona przez Departament Kontroli i Nadzoru (obecnie Departament Kontroli) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w trybie zwykłym, zgodnie z *Planem kontroli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji na rok 2020*.
- III. Termin kontroli**
Od 9 marca 2020 r. do 30 czerwca 2020 r.
- IV. Zakres kontroli obejmował następujące zagadnienia:**
- 1) Planowanie, organizowanie i pełnienie służby w placówce Straży Granicznej w ochronie granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego oraz w celu wykrywania przestępstw i wykroczeń.
 - 2) Ochrona granicy państwowej poza przejściem granicznym.
 - 3) Kontrola ruchu granicznego w przejściu granicznym.
 - 4) Wykrywanie przestępstw i wykroczeń pozostających w związku z przekraczaniem granicy państwowej lub przemieszczaniem przez granicę państwową przedmiotów, towarów, substancji i innych rzeczy, które wymagają zezwolenia lub których przewóz jest zabroniony.
 - 5) Współdziałanie z organami i instytucjami w zakresie ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego oraz zwalczania przestępstw i wykroczeń.
 - 6) Nadzór nad czynnościami związanymi z realizacją zadań w ochronie granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz wykrywaniem przestępstw i wykroczeń mających związek z przekraczaniem granicy państwowej lub przemieszczaniem przez granicę państwową przedmiotów, towarów, substancji i innych rzeczy, które wymagają zezwolenia lub których przewóz jest zabroniony.
- V. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2019 r. do 29 lutego 2020 r.**
- VI. Ustalenia kontroli – ocena kontrolowanej działalności**
Działania podejmowane w Placówce Straży Granicznej w Grzechotkach² w zakresie realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa granicy państwowej oraz terytorium RP oceniono **pozytywnie mimo nieprawidłowości**.

¹ t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 224.

² Zwanej dalej: placówką SG, placówką Straży Granicznej lub PSG.

Jednostka kontrolowana na miarę swoich możliwości osobowych i sprzętowych właściwie realizowała ustawowe zadania związane z ochroną granicy państwowej i kontrolą ruchu granicznego. Organizacja i planowanie służby było poprzedzone analizą, prowadzonym rozpoznaniem oraz uwzględniało aktualną i przewidywaną sytuację w zasięgu terytorialnym Placówki SG w Grzechotkach. Ochrona granicy państwowej poza drogowym przejściem granicznym w Grzechotkach³ obejmowała szereg form i metod działań podejmowanych przez funkcjonariuszy SG. Miały one na celu rozpoznanie, przeciwdziałanie oraz ujawnianie zdarzeń związanych z przekroczeniami granicy państwowej wbrew obowiązującym przepisom oraz „przemytu” rzeczy i towarów. Również kontrola ruchu granicznego realizowana przez funkcjonariuszy SG we współdziałaniu z funkcjonariuszami Służby Celno-Skarbowej, w dpg ukierunkowana była na zapewnienie legalności przekroczeń granicy państwowej przez osoby, środki transportu oraz przemieszczane towary. Straż Graniczna (zgodnie z właściwością) przeprowadzała odprawy graniczne osób pod kątem sprawdzenia spełnienia wymogów dających prawo do przekroczenia granicy. W ramach tych czynności realizowane były w szczególności działania, które w oparciu o wpisy, np. w Systemie Informatycznych Schengen lub zlecenia krajowe, uniemożliwiały osobom naruszającym przepisy, wjazd na terytorium RP oraz obszaru państw Schengen, albo skutkowały ich zatrzymaniem i przekazaniem właściwym organom. Uniemożliwiano także przekraczanie granicy państwowej środkiem transportu, które nie spełniały szeregu wymogów technicznych, nie były ubezpieczone, albo ich wykorzystanie było niezgodne z przepisami dotyczącymi transportu drogowego. W dpg była prowadzona w sposób ciągły kontrola radiometryczna. Sprawdzano także czy przewożone przedmioty są prawnie dopuszczone do obrotu i czy ich posiadanie nie jest zabronione lub wymaga zezwolenia. W przypadku stwierdzenia naruszeń przepisów przez osoby przekraczające granicę państwową lub dopuszczających się czynów zabronionych, a przebywających poza przejściem granicznym (w zasięgu terytorialnym placówki), funkcjonariusze Straży Granicznej podejmowali czynności służbowe (w zależności od kwalifikacji prawnej czynu) w ramach postępowań karnych, administracyjnych, o wykroczenia lub mandatowych. Skutkowały one nie tylko sankcją karną czy finansową, ale także okresowym zakazem wjazdu, odmową wjazdu, zobowiązaniem do powrotu (wyjazdu z RP) lub przekazaniem do innego państwa.

Należy stwierdzić, że w Placówce SG w Grzechotkach realizowano ustawowe zadania w ochronie granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego w sposób właściwy, na podstawie i w granicach obowiązujących przepisów prawa krajowego oraz Unii Europejskiej, zawartych umów i porozumień, a także przy wykorzystaniu najlepszych praktyk stosowanych w Unii Europejskiej i strefie Schengen.

Dokumenty organizacyjne jednostki kontrolowanej, w tym. m.in. *Wewnętrzny podział zadań dla poszczególnych komórek organizacyjnych*, zawierały właściwe zapisy dotyczące realizacji ustawowych zadań. Zakres obowiązków i uprawnień funkcjonariuszy Straży Granicznej umożliwiał w sposób systemowy podejmowanie czynności służbowych w zakresie kontroli ruchu granicznego i ochrony granicy państwowej, a sposób sprawowanego nadzoru przez kierownictwo placówki SG nad realizacją ww. zadań gwarantował ich prawidłowość i celowość.

Niezależnie od powyższego w trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowości i uchybienia wynikające z nieprzestrzegania obowiązujących przepisów, które nie spowodowały negatywnych skutków w służbowej działalności PSG.

Nieprawidłowości polegały na:

- niewykonaniu treści postanowienia w przedmiocie dowodów rzeczowych;
- w postępowaniach w sprawach o wydanie cudzoziemcowi wizy, nie realizowano obowiązku pouczenia cudzoziemców (nieznających języka polskiego) w formie pisemnej, w języku dla nich zrozumiałym, o zasadach i trybie postępowania oraz o przysługujących im prawach i ciążących na nich obowiązkach;
- w dokumentacji związanej z wydaniem wizy na granicy brak było materiałów, które potwierdzałyby okoliczności wskazujące o niemożność wcześniejszego wystąpienia przez rodziców o wizę w urzędzie

³ Zwany dalej także dpg.

konsularnym, czy też o bezwzględności i niemożliwości przewidzenia przyczyn uzasadniających konieczność wjazdu dziecka;

- nieprzekazywaniu dowodów rzeczowych znajdujących się w magazynie depozytowym między depozytariuszami w formie protokolarnej;
- nieczytelnym odbiciu stempla kontroli granicznej w prowadzonej dokumentacji ewidencyjnej;
- niewłaściwym określeniu niektórych szczegółowych zakresów obowiązków i uprawnień.

Uchybienia polegały na:

- braku ważnych zestawów do identyfikacji narkotyków;
- niewydaniu w oznaczonym terminie decyzji w sprawie wyznaczenia i określenia zasad funkcjonowania magazynu depozytowego;
- określeniu w wewnętrznym podziale zadań dla zastępcy komendanta właściwego do spraw ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego trzech zadań, które są przynależne dla funkcjonariuszy pełniących służbę w lotniczych przejściach granicznych;
- braku informacji w materiałach z postępowań o wydanie wize, o wniesieniu albo zwolnieniu z opłaty skarbowej;
- nierzetelnym wypełnianiu wniosków o wydanie wize;
- niezamieszczaniu w protokołach przesłuchania strony w postępowaniach administracyjnych o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu, informacji o załącznikach;
- nieudokumentowaniu okresowego spotkania wynikającego ze współdziałania z Placówką SG w Elblągu;
- braku aktualnej legalizacji wagi.

VII. Wnioski i zalecenia pokontrolne

W celu wyeliminowania ze służbowej działalności stwierdzonych w trakcie kontroli uchybień oraz nieprawidłowości oraz usprawnienia funkcjonowania kontrolowanej jednostki wnioskowano o:

1. Przekazywanie dowodów rzeczowych znajdujących się w magazynie depozytowym w formie protokolarnej, na zasadach określonych w rozdziale 9 zarządzenia Nr 69 w sprawie postępowań przygotowawczych.
2. Realizowanie, w postępowaniach o wydanie wize cudzoziemcowi, czynności związanych z pouczeniem cudzoziemca o zasadach i trybie postępowania oraz o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach, w formie pisemnej i w języku dla niego zrozumiałym – zgodnie z art. 7 ustawy z 12 grudnia 2013 r. *o cudzoziemcach*.
3. Wykreślenie z wewnętrznego podziału zadań Placówki SG w Grzechotkach zadań, które mogą być zrealizowane wyłącznie w podmiocie mającym status portu lotniczego, w którym występuje zarządzający lotniskiem, w rozumieniu przepisów ustawy z 3 lipca 2002 r. *Prawo lotnicze*.
4. Wystąpienie do Komendanta Warmińsko-Mazurskiego Oddziału SG o doposażenie placówki SG w bezzałogowe statki powietrzne (tzw. drony) i przeszkolenie niezbędnej liczby funkcjonariuszy w celu ich służbowego użytkowania.
5. Okresowe występowanie, w przypadku braków personalnych, do przełożonego właściwego w sprawach osobowych o faktyczne uzupełnienie stanu osobowego jednostki kontrolowanej.
6. Wystąpienie do organu odpowiedzialnego za utrzymanie drogowego przejścia granicznego w Grzechotkach o doposażenie infrastruktury przejścia granicznego w kolczatki zintegrowane z sygnalizacją świetlną i szlabanami.
7. Wypracowanie i wprowadzenie do stosowania adekwatnych mechanizmów nadzoru gwarantujących:
 - a) wykonywanie wydanych postanowień w prowadzonych postępowaniach karnych,

- b) terminowe wydawanie dokumentów związanych z funkcjonowaniem kontrolowanej jednostki,
- c) określanie szczegółowych zakresów obowiązków i uprawnień dla poszczególnych stanowisk służbowych przez uprawniony podmiot,
- d) rzetelne wypełnianie wniosków o wydanie wizy, gruntowne dokumentowanie okoliczności i zasadności jej wydania oraz zamieszczanie informacji o wniesieniu albo zwolnieniu z opłaty skarbowej,
- e) zamieszczenie w protokołach z czynności realizowanych w ramach prowadzonych postępowań o zobowiązanie cudzoziemca do powrotu, informacji odnoszących się do występujących załączników,
- f) czytelne odbicie stempla kontroli granicznej w prowadzonej dokumentacji ewidencyjnej,
- g) monitorowanie terminu ważności substancji i urządzeń przeznaczonych do realizacji czynności służbowych oraz podejmowanie stosownych działań mających na celu ich aktualizację, wycofanie lub nabycie nowych,
- h) dokumentowanie okresowych spotkań wynikających ze współdziałania z innymi podmiotami.